

Nya tendenser i Sovjetisk nyhetsförmedling i radio och tv

bP 505/17

BEREDSKAPSNÄMNDEN FÖR
PSYKOLOGISKT FÖRSVAR

Meddelande nr 17

Kurt Törnqvist
Åke Spetz

Januari 1968

NYA TENDENSER I SOVJETISK NYHETSFÖRMEDLING I RADIO OCH TV

Gayle Durham HOLLANDER: RECENT DEVELOPMENTS IN SOVIET RADIO
AND TELEVISION NEWS REPORTING.

PUBLIC OPINION QUARTERLY Fall 1967 ss. 359-365.

Etermediernas tillväxt i Sovjet

Efter Stalins död har etermedierna utvecklats mycket snabbt i Sovjet. Antalet trådradiomottagare har ökat från 13,8 miljoner år 1953 till 33,7 år 1963. Antalet trådlösa mottagare ökade under samma period från 3,7 till 35,2 miljoner och antalet TV-mottagare från 0,2 till 11 miljoner. Särskilt iögonfallande är den stora ökningen av antalet trådlösa mottagare. Denna har gjort det lättare att lyssna på utländska radiostationer. De Sovjetproducerade kortvågsmottagarna har visserligen ett begränsat kortvågsband men många har gjort om sina långvågs- och mellanvågsmottagare till kortvågsmottagare. Vidare upphörde störsändningarna av utländsk radio nästan helt 1963.

Den sovjetiska synen på nyhetsförmedling

Denna tillväxt av etermedierna har skett samtidigt med den politiska utvecklingen, som brukar benämnas "liberalisering". Tidigare har Pravda varit rättesnöret för övriga nyhetsmedier i Sovjetunionen, vilket bl a inneburit en betydligt långsammare nyhetsförmedling än i Väst. I och med att "vanligt folk" fick möjligheter att lyssna på utländska radiostationer, blev Sovjets nyhetsförmedlare tvungna att rapportera nyheterna snabbare i sina egna etermedier.

Denna överföring av företrädesrätten i fråga om nyhetsrapporteringen till etermedierna följdes emellertid inte av någon förändring av den grundläggande inställningen till nyhetsförmedling. Alla massmedier betraktas alltjämt som instrument för indoktrinering av sovjetmedborgaren i kommunistisk ideologi. Vidare är medierna förpliktigade att verka för genomförandet av partiets ekonomiska, politiska och sociala politik. Nyheter betraktas som illustrationer av positiva drag i skapandet av det kommunistiska samhället. "Händelser betraktas som nyheter endast om de menings-

Handwritten notes at the top of the page, including the name "Hedberg" and other illegible text.

January 1957... and television news reporting.

Public opinion... and television news reporting. This section contains several lines of text, some of which are underlined.

Public opinion... and television news reporting. This section continues the text from the previous block.

Public opinion... and television news reporting. This section contains the final lines of text on the page.

fullt kan inlemmas i denna process", skriver Alex Inkeles i "Public Opinion in Soviet Russia" (1958). Därför saknas material av typen "human interest" nästan helt. Av samma skäl rapporteras olyckshändelser och brott endast sällan. Sådana tilldragelser representerar inte en positiv utveckling och är därför utan betydelse.

I en handbok för radiomän från 1963 " 'Posledniye Izvestiya' po Radio" (Senaste nytt på radio), sägs om nyhetsförmedlingen att den skall vara "redigerad information - inte en bristfällig registrering av vad som sker på våra företag, byggnadsplatser och vetenskapliga institutioner. Det är fråga om ett avsiktligt, styrt urval av de fakta och händelser som har det bredaste samhälliga intresset, som klart och övertygande propagerar för vårt partis politik och som mobiliserar folket till en framgångsrik uppbyggnad av det kommunistiska samhället." (sid. 6.)

Politiseringen av nyheterna uppenbaras klart av handbokens lista över de nyhetskällor, som främst skall användas. Dessa är i ordningsföljd partistyrelsen, regeringen, det ekonomiska rådet, fackföreningsorganen och Komsomol (ungdomsorganisationen). Även på lokal nivå påverkas nyhetsinnehållet av partiorganen, som övervakar alla företag, således även radio och TV. Men den kanske mest kontinuerliga kontrollmekanismen är "själv-censuren" hos dem som producerar nyheterna. Varje sovjetisk nyhetsproducent måste ha en känsla för vilket material, som är politiskt och ideologiskt acceptabelt. Han har i själva verket fått sin ställning delvis på grund av denna känslighet.

Nyhetsinnehåll och -placering i Sovjets radio

Hänsynen till den historiska utvecklingen har gjort nyhetssändningarna i Sovjet mycket ensidiga. En partikongress kan således under flera dagar uppta all nyhetstid. Alltjämt domineras inrikesnyheterna av rapporter om ekonomiska framsteg samt parti- och regeringsangelägenheter. Förlusten av informationsmonopolet har emellertid medfört en förändrad situation och nödvändiggjort förändringar i nyhetssändningarna. Sovjetjournalisterna har själva påpekat att de genom försening av informationen ibland ofrivilligt orienterat folk till utländsk radio.

Intervjuer med emigranter och flyktingar från Sovjet har indikerat att nyhetsprogrammen tillhör de mest avlyssnade programmen i Sovjets radio. Ehuru direkt rapportering förblir den förhärskande formen för presentation, har försök gjorts att introducera större variation. "TV anklagar" är ett sådant försök. Intervjuer, gästframträdanden, korta kommentarer och krönikor är andra typer av nyhetsprogram.

Nyhetsprogrammen i radio sänds huvudsakligen över program 1 och 2 från Moskvas centralradio. Program 1 utgör huvudkanal för utlands- och riksnyheterna. Från detta får lokalstationerna sitt huvudsakliga nyhetsmaterial. Det andra programmet är uppbyggt på lätt musik samt nyhetssändningar varje timme. Det kallas "Ledstjärnan" och tillkom 1964 för att konkurrera med populära utländska stationer i samband med att radiostörningarna inställdes. Moskvas program 3 sänder program om kultur och litteratur men få nyheter. Program 4 sänder till de asiatiska provinserna och använder nyheterna från program 1.

Nyheter i Sovjets TV

Televisionen i Sovjet omfattade två program fram till 1965, då ett tredje tillkom. Av de två ursprungliga programmen riktade sig det ena till den europeiska delen av Sovjet, medan den andra var riksomfattande. Det finns nu i de flesta större städer två huvudkanaler, som båda sänder nyheter. Sändningstiden i Sovjets TV är ganska kort (2-3 timmar under middagstid, 6-7 timmar på kvällstid på varje kanal). Därför blir också nyhets-sändningarna långt mindre vanliga i TV än i radio!

Ett problem för nyhetsförmedlingen i TV har varit att undvika en enkel upprepning av radionyheter och att ge TV-nyheterna en egen profil. I en ledare i Pravda den 19/8 1965 definierades TV:s uppgift i fråga om nyhetsförmedling på följande sätt: "TV-tittarna är intresserade av allt som sker både inom och utom landet. Naturligtvis känner Sovjets folk till dessa händelser genom tidningar och radio. Men från TV väntar de sig ytterligare information, livliga och klara kommentarer, som vidgar deras vyer och hjälper dem att bättre förstå vad som äger rum . . . Televisionen har i motsats till radion stora möjligheter att genom sin visuella prägel mer övertygande förklara betydelsen av varje händelse för åskådaren."

Intervjuer med artister och författare och flyttigt från Sverige till
diker av ryddningsprogrammen tillhör de mest välkända. Pro-
grammen i Sverige och i andra länder är mycket rapportering förklar
den förhållande former för presentation, har förstått sig
ett introduktion större variation. "TV arkiv" är ett stort
föregång. Intervjuer, gästföreläsningar, korta kommentarer och
kritik är andra typer av ryddningsprogram.

Ryddningsprogrammen i radio nämna huvudsakligen över program i
och i Sverige. Många centrala. Program i utgåva huvudsak
för utländska och riksanstalterna. Från detta får lokalradio-
nerna ett huvudsakligen ryddningsmaterial. Det största programmet
är uppsett på lått musik samt ryddningsändamål varje timme.
Det kallas "Ledningsplan" och tillkom 1964 för att konkurrera
med populära utländska stationer i samband med att radioför-
nämningarna installerades. Många program i andra program om till-
tur och litteratur men få nyheter. Program i sänder till de
nordiska provinserna och sänder nyheter från program i.

Nyheter i Sverige TV

Televisjonen i Sverige omfattade två program från till 1965, då
ett tredje tillkom. Även de två ursprungliga programmen tillade
sig det som till den europeiska delen av Sverige, medan den
andra var rikspolitiska. Det finns nu i de flesta större städer
det två huvudkanaler, som både sänder nyheter. Sändningsplan
i Sverige TV är ganska kort (2-3 timmar under middagspaus, 5-7
timmar på kvällen på varje kanal). Därför blir också nyheter-
sändningarna långt mindre omfattande i TV än i radio.

En problem för nyhetsredaktionen i TV har varit att utvärdera
en enkel uppgift av redaktionsverksamhet och att ge TV-nyheter
en egen profil. I en ledare i Sverige den 19/8 1965 diskuteras
TV:s uppgift i förhållande till nyhetsredaktionen på följande sätt:
"TV-nyheterna är inte bara av till som sker både inom och
utan landet. Helt enkelt känner Sverige folk till dessa händel-
ser genom tidningar och radio. Men från TV väntas de sig ge
färdiga information, livliga och klara kommentarer, som väcker
barns vyer och hjälper dem att bättre förstå vad som sker om
... . Televisjonen har i Sverige till radio större möjligheter
att genom sin visuella profil mer övertygande förklara be-
tydelsen av varje händelse för sändaren."

Sammanfattning

Under Lenins tid var tidningen det mest utvecklade nyhetsmediet. Lenins erfarenheter av den underjordiska pressen under revolutionen gjorde honom medveten om pressens oerhörda makt att överföra information till befolkningen och forma den allmänna opinionen. Censuren var en relativt effektiv metod att undertrycka icke önskad information. Sedan dess har emellertid radio och TV, medier med helt andra egenskaper, introducerats. Tidningarna har blivit tvungna att överlämna några av sina funktioner till dem. Radions och TV:s framsteg har framtvingat ett annorlunda användande av massmedierna i Sovjet liksom på andra håll.

En följd av denna omvandling är att radio och TV även i Sovjet fått sin berättigade förstarangsställning då det gäller snabb nyhetsförmedling. En annan effekt är införande av variation i presentationen av nyheter. En tredje aspekt är det nuvarande försöket att skapa separata funktioner för nyhetsmedierna, så att de kompletterar varandra i stället för att konkurrera med varandra.

Sammanfattning
Under denna tid var riksdagen det mest utvecklade nyhets-
mediet. Denna ordförande av den underordnade pressen under
revolutionen gjorde honom medveten om pressens betydelse och
att översiktlig information till beslutsfattare och folk. Den all-
männa opinionen genomgick en relativt effektiv metod att
undersöka lösa önskad information. Sedan dess har mediet
redan och TV, medier med helt andra egenskaper, utvecklats.
Tidningarna har blivit tvungna att överlämna några av sina funk-
tioner till den. Radio och TV:s framsteg har framflyttat ett
annonseringsvärdande av massmedierna i höjdet. Liksom på andra
områden har de blivit tvungna att överlämna några av sina funk-
tioner till de nya medier. En följd av denna omvandling är att radio och TV även i höjdet
fått sin betydelse för utvärdering av den offentliga
nyhetsmediet. En annan effekt är införandet av variation i
presentationen av nyheter. En tredje aspekt är det växande för-
söket att skapa separata funktioner för nyhetsmedierna, så att
de kompletterar varandra i stället för att konkurrera med var-
andra.

KUNGL. BIBL.
14 JUN 1968
STOCKHOLM